

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 18 februari 2014 inzake voortgang hoofdlijnen akkoord en prestatieafspraken hoger onderwijs (Kamerstuk 31 288, nr. 379).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Klapwijk

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - 1. Inleiding**
 - 2. Voortgang belangrijkste opgaven hoger onderwijs en onderzoek**
 - 1. Ambitieuze inzet**
 - 2. Onderwijskwaliteit**
 - 3. Profilering**
 - 4. Centres of Expertise**
 - 3. Nieuwe uitdagingen**
- II Reactie van de minister**

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1 Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brief. Zij zien in de prestatieafspraken een grote kans om de kwaliteit en de mentaliteit van het hoger onderwijs in Nederland te verbeteren. Zonder ambitieuze doelstellingen blijft het Nederlandse onderwijs achter bij de rest van de wereld. Juist in het licht van het onlangs verschenen WRR-rapport¹ moeten de onderwijsinstellingen worden uitgedaagd om het beste onderwijs aan de studenten te bieden. De hoofdlijnenakkoorden en prestatieafspraken bieden daar een geweldige kans toe. Wat de leden van deze fractie betreft gaan deze afspraken door en worden ze in de toekomst substantieel uitgebreid. Daarom is deze tussentijdse voortgangsrapportage van belang en zien deze leden aanleiding tot het stellen van enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de minister. Zij hebben er begrip voor dat, aangezien er voor 2015 niet of nauwelijks sprake was van concrete en/of operationele doelen, de rapportage op dit moment dus simpelweg nog geen helder beeld kan geven van de voorlopige opbrengsten van de prestatieafspraken. Desondanks hebben deze leden enkele verdiepende vragen op basis van de Stelselrapportage 2013 en horen zij graag van de minister welke stappen er zijn gezet op enkele belangrijke dossiers.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggende stukken. Zij hebben de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brief. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

2 Voortgang belangrijkste opgaven hoger onderwijs en onderzoek

De leden van de VVD-fractie merken op dat de minister aangeeft dat ondanks de nieuwe politiek-bestuurlijke context de prestatieafspraken wederkerig blijven. Toch stelt zij in de ogen van deze leden onterecht de promovendi-regelingen voor als aparte regeling in plaats van onderdeel van het totaal. Volgens deze leden moet deze regeling voldoen aan de wensen van instellingen juist omdat de belofte van wederkerigheid anders gebroken wordt. Dit geldt volgens hen ook ten aanzien van de afspraken over collegegelddifferentiatie. Nu lijkt de reviewcommissie te stellen dat

¹ WRR: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid; WRR-rapport nr 90: Naar een Lerende Economie <http://www.wrr.nl/publicaties/publicatie/article/naar-een-lerende-economie-1/>

deze wijzigen wél tot veranderingen hebben geleid. Kan de minister de zorg van deze leden wegnemen, zeker gezien haar toezeggingen in eerdere debatten, zo vragen zij.

De genoemde leden danken de reviewcommissie voor hun werk maar vragen de minister naar de waarde van de review, nu in 2012 géén gegevens beschikbaar waren. Is de inschatting van de reviewcommissie gebaseerd op feitelijke voortgang of op verwachte voortgang? Hoe hard is dit oordeel en wat is de conclusie van de minister hier dan over? Welke conclusies kan de minister trekken ten aanzien van benodigde bijsturing? In welke fase wordt de feitelijke voortgang gemeten, zo informeren deze leden.

De leden van de SP-fractie waarschuwen al langere tijd voor de ongewenste effecten van de prestatieafspraken. Zij stellen dat de koppeling van financiering aan rendementsafspraken uiteindelijk zal leiden tot een aantasting van de kwaliteit, in plaats van de beoogde kwaliteitsverbetering.

Deze leden vragen de minister, onder meer met de berichtgeving over het beperken van de geldigheidsduur van tentamens in gedachte, te reageren op de indruk dat ongewenste effecten van de prestatieafspraken steeds zichtbaarder worden. Hoe gaat zij deze gevolgen ondervangen? Hoe duidt zij deze effecten en wat gaat zij hieraan doen, zo vragen zij.

In de VSNU² rapportage lezen de genoemde leden dat de technische opleidingen het laagste rendement hebben. Zij veronderstellen dat dit gezien de zwaarte van de opleidingen niet meer dan logisch is, zij vrezen een verlaging van de kwaliteit als gevolg van het afrekenen op rendement bij deze opleidingen. Graag ontvangen zij hierop een reactie.

De genoemde leden vragen de minister ook te reageren op de stelling van de reviewcommissie dat er spanning bestaat tussen het streven naar rendement en de kwaliteit van het onderwijs. Geeft deze minister de voorkeur aan kwaliteit of aan rendementsdoelen, zo informeren deze leden.

Op welke wijze gaat de minister ervoor zorgen dat het rendementsdenken niet verder doorslaat, zo vragen de leden van deze fractie. Zij vrezen dat met verdere voortgang op de huidige weg het rendementsdenken alleen maar zal toenemen, het stellen van een paar overige criteria voorkomt dit niet. Zij zien graag een diepere reflectie van de minister op de verdeling van criteria over rendementsdoelen en overige punten waar prestatieafspraken over zijn gemaakt.

2.1 Ambitieuze inzet

De leden van de SP-fractie vragen om een toelichting over de mate waarin de medezeggenschapsorganen inspraak hebben gehad in de totstandkoming van de prestatieafspraken. Op welke wijze zal het oordeel van de medezeggenschap over de prestatieafspraken in de midtermreview worden meegenomen? Verder vragen zij of is overwogen om in deze reviewcommissie, die bestaat uit verschillende mensen uit het onderwijsveld, ook een studentvertegenwoordiger plaats te laten nemen. De genoemde leden vragen hoe realistisch de aanname van de reviewcommissie is, namelijk dat alle instellingen de gestelde doelen uit de afspraken in 2015 zouden hebben behaald.

2.2 Onderwijskwaliteit

De leden van de VVD-fractie willen de focus op verbetering van de onderwijskwaliteit niet verliezen. Zij vinden dit van belang zodat de ambities niet alleen ondersteund worden maar ook waargemaakt. Kan de

² VSNU: Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten.

minister een overzicht geven hoe de ambities in de prestatieafspraken zich verhouden tot de aanbevelingen van commissie Veerman³. Hoe ver zijn we inmiddels en welke zaken worden niet aangepakt, zo willen deze leden weten.

De genoemde leden merken op dat de commissie Bruijn⁴ heeft geadviseerd tot betere externe controle van toetsing en examinering om over het niveau van hbo-diploma's geen twijfel te laten bestaan. Hoe ver is men in het verwezenlijken hiervan?

Daarnaast deed de commissie Bruijn de aanbeveling dat: «er meer aandacht [moet] komen voor de toetsexpertise van docenten, examinatoren en leden van examen- en opleidingscommissie: door het instellen van landelijke minimumeisen».⁵ De Vereniging Hogescholen geeft in de jaarrapportage aan dat iedere hogeschool in het jaarverslag zal tonen hoe dit ervoor staat. Hoe wordt gewaarborgd dat iedere instelling de aanbevelingen van de commissie Bruijn uitvoert, zo vragen de leden van deze fractie.

De leden van de PvdA-fractie zijn zeer benieuwd naar de efficiencyverbetering die zijn opgenomen in de hoofdlijnenakkoorden. Bewust is hier gekozen voor het niet vastleggen van uniforme doelstellingen, maar de leden vragen of het niet wenselijk is om op termijn te komen tot een overheadnorm voor het onderwijs aan de hand van de nu gerealiseerde inperking van de indirecte kosten. Acht de minister dit opportuun? En zo nee, waarom niet? Deelt de minister de opvatting van deze leden dat onderwijsgeld aan onderwijs dient te worden besteed, zo vragen zij. De genoemde leden vragen aandacht voor de (pedagogisch-didactische) kwaliteit van docenten in het hoger onderwijs. Graag horen zij van de minister of het klopt dat de verbetering van de docentkwaliteit (via het verkrijgen van een BKO⁶) ver achterloopt bij de eerder geformuleerde streefdoelen? En zo ja, wat dan de oorzaak is van het feit dat de voorgenomen verbetering van de docentkwaliteit op dit moment (nog) niet gerealiseerd wordt. Ook horen de leden graag of de eerder geformuleerde streefdoelen überhaupt nog wel reëel zijn. En als nu al kan worden gesteld dat dit niet het geval is, wat de consequenties zijn van deze vaststelling.

De leden van de SP-fractie wijzen erop dat de Commissie Veerman (waar de minister herhaaldelijk naar verwijst) allereerst stelde dat er een forse investering in het hoger onderwijs gedaan dient te worden. Zij vragen de minister waarom deze investering uitblijft. Wat is aan extra middelen nodig om de gewenste kwaliteitsverbetering mogelijk te maken, zo vragen zij.

De genoemde leden wijzen de minister erop dat ook de reviewcommissie zich aansluit bij de eerdere oproep van de Commissie Veerman dat er meer investeringen in het hoger onderwijs gedaan moeten worden. Zij vragen de minister om een reactie.

De genoemde leden vragen of de minister kan reageren op de financiële druk die de VSNU zegt te ervaren. Zij stellen dezelfde vraag met betrekking tot de hogescholen.

De leden van deze fractie vragen of kan worden toegelicht waarom is gekozen voor de indicatoren uitval en studieswitch. Studenten die niet op de juiste plek zitten, moeten de mogelijkheid hebben om van opleiding te veranderen, daar is de kwaliteit van onderwijs en van de student juist meegediend, aldus deze leden. Zij plaatsen vraagtekens bij de opvatting dat juist de samenhang tussen rendement, uitval en studieswitch een positief effect hebben. Het is voor opleidingen immers gunstig om de eisen zo aan

³ Kamerstuk 31 288, nr. 96

⁴ Kamerstuk 31 288, nr. 325

⁵ Pagina 10, jaarrapportage prestatieafspraken Vereniging Hogescholen

⁶ BKO: Basis kwalificatie onderwijs

te passen dat er een hoog rendement is en weinig uitval, met daarmee juist negatieve gevolgen voor de kwaliteit. Graag ontvangen zij hierop een reactie.

Hoe, zo vragen deze leden, wordt ingezet op het verhogen van het opleidingsniveau van hbo-docenten. Hoe gaan de financiële belemmeringen die de hogescholen zeggen te ervaren worden opgelost, zo informeren zij. De genoemde leden vragen op welke wijze de docenten meer tijd en ruimte krijgen om zelf aan professionalisering te werken. Is al meer duidelijk welk percentage van de docenten werk heeft gemaakt van verdere professionalisering en op welke wijze dit gebeurt, zo informeren deze leden.

De leden van deze fractie vragen hoeveel contacturen een student gemiddeld heeft op een hbo-opleiding. Welke uitschieters zijn er naar boven en beneden toe? Waarom worden voor de hogescholen hetzelfde aantal contacturen als norm gesteld (minimaal twaalf uur) als voor de universiteiten? Verschillen beide opleidingsvormen niet zodanig van elkaar, en zijn er tegelijkertijd niet tussen hbo- en universitaire opleidingen onderling niet zulke grote verschillen, dat het hanteren van één norm de kwaliteit niet zal verbeteren, zo vragen zij.

Deze leden vragen de minister te reageren op de onzekerheid in beleid die hogescholen ervaren, die volgens de Vereniging Hogescholen effect hebben op de prestatieafspraken.

De genoemde leden vragen de minister te reageren op de benadrukking van de Vereniging Hogescholen dat de definitie van valorisatie in het hbo zo breed mogelijk geïnterpreteerd moet worden. Deze leden delen de opvatting dat een te eenzijdige economische benadering de maatschappelijke, culturele en sociale waarden dreigen te ondermijnen.

Wat betekent de korting die wordt geheven op de instellingen die niet in aanmerking komen voor de 2% selectieve middelen, voor de betrokken opleidingen en de studenten, zo vragen deze leden. Welke gevolgen gaat dit hebben voor de kwaliteit? Deelt de minister de mening dat het vreemd is om instellingen te beboeten omdat een andere instelling het beter doet, aangezien deze vergelijking helemaal niet wil zeggen dat de eerste instelling niet goed zou functioneren, zo willen deze leden weten.

De leden van deze fractie vragen om een toelichting op hoe universiteiten volgens de VSNU wel resultaten boeken met betrekking tot het terugdringen van de overhead, maar tegelijkertijd wordt gesteld dat de in het hoofdlijnenakkoord afgesproken condities onvoldoende worden gerealiseerd.

De genoemde leden wijzen er (nogmaals) op dat collegegelddifferentiatie leidt tot een kwaliteitsvermindering in plaats van een kwaliteitsverbetering. Het selecteren van studenten op basis van financiële middelen in plaats van op basis van talent, werpt een drempel op voor minder vermogende studenten en belemmert dat de juiste student op de juiste plek komt. Uitgangspunt moet altijd zijn de talenten van een student, ongeacht zijn financiële achtergrond. De genoemde leden menen dat dit uitgangspunt met het vragen van hogere collegegelden voor beter onderwijs helaas wordt verlaten. Zij vragen de minister om een reactie.

De leden van de D66-fractie zouden graag zien dat er verschuiving plaats vindt van focus op rendementen naar focus op onderwijskwaliteit; van rendements- en prestatieafspraken naar kwaliteitsafspraken. Zij hebben vraagtekens bij de manier waarop daar nu invulling aan wordt gegeven. Zij lezen dan ook met instemming dat de minister het pleidooi van studenten, om meer aandacht te besteden aan andere aspecten van onderwijskwaliteit en minder aan rendementen, omarmt. Maar onduidelijk is welke stappen de minister vervolgens gaat nemen. Hoe gaat zij invulling geven aan dit pleidooi; betekent dit dat er minder financiering op basis van rendementen zal plaatsvinden in de reguliere-, dan wel prestatiebekostiging? Of zal het aantal prestatieafspraken op basis van

rendement worden teruggebracht of zelfs helemaal herzien, zo vragen deze leden.

De leden van deze fractie lezen voorts dat de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek benadrukt dat een eventuele aanscherping van het Bindend Studie Advies gepaard moet gaan met aandacht voor een betere begeleiding van studenten. Hoe wordt hier vorm aan gegeven en hoe houdt de minister op dit punt een vinger aan de pols, zo willen deze leden weten.

2.3 Profilering

De leden van de VVD-fractie lezen dat naar aanleiding van het advies van VNO-NCW, dat wo-bachelors weinig tot geen zelfstandige waarde zouden hebben op de arbeidsmarkt, de minister juist stelt dat deze wo-bachelors als tussenstap wel betekenis kunnen hebben. Kan ze toelichten wat ze hiermee probeert te zeggen? In de ogen van deze leden hebben wo-bachelors wel arbeidsmarktwaarde en is de harde knip mede daarvoor bedoeld. Deze wo-bachelor zou dan moeten kunnen concurreren op de arbeidsmarkt met een hbo-bachelor. Kan de minister aangeven waarom dat volgens VNO-NCW niet concurrerend is? Is de minister voornemens beleid te wijzigen om dit voor elkaar te krijgen, zo willen zij weten.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de prestatieafspraken nauw aansluiten op de bevindingen van de commissie Veerman en trachten verschillende vormen van differentiatie (de zogenoemde differentiatie in drievoud) te bewerkstelligen. Een van deze vormen van differentiatie is de toename van het aantal initiatieven ter bevordering van excellentie. De genoemde leden zijn benieuwd of er inzage kan worden gegeven in het aantal gerealiseerde initiatieven op dit vlak. Daarnaast horen zij ook graag in hoeveel gevallen de NVAO⁷ tot op heden het oordeel «goed» of «excellent» heeft afgegeven en hoeveel goede en excellente opleidingen er inmiddels zijn binnen ons hoger onderwijs.

De leden van deze fractie maken zich wel zorgen over de eerder door de Onderwijsraad geconstateerde problemen bij overgangen in het onderwijs⁸. Daarom vragen deze leden of er bij de midterm review ook aandacht is voor het spanningsveld tussen rendement en de toegankelijkheid van ons hoger onderwijs? Ook horen deze leden graag hoe de toename van het aantal opleidingen met een numerus fixus door de minister wordt beoordeeld, is de minister van mening dat dit een wenselijke ontwikkeling is? Daarnaast horen de leden graag waar de reviewcommissie zich op baseert als zij stelt dat «het totaalbeeld positief» is qua rendement, de leden kunnen dit niet opmaken uit de Stelselrapportage 2013.

De genoemde leden vragen daarnaast aandacht voor het thema van profilering en diversiteit van het onderwijs- en onderzoeks aanbod. In het advies van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), «Witte Vlekken»⁹, wordt de noodklok geluid over de (mogelijke) verschraling van het universitair onderwijs en onderzoek. Deze leden zijn van mening dat een doelmatige inrichting van het onderwijs de voorkeur geniet, maar niet waar deze doelmatigheid diversiteit van onderwijs en onderzoek smooit. Zij onderschrijven de opvatting van de reviewcommissie dan ook, wanneer deze stelt dat de «urgentie van herordening onverminderd aanwezig is, zeker gezien de tendens van de afgelopen jaren naar een afnemende diversiteit in het onderwijsaanbod». Hoe beziet de minister deze zorg van de reviewcommissie en hoe zal deze zorg

⁷ NVAO: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

⁸ Kamerstuk 33 750-VIII, nr. 100

⁹ Kamerstuk 27 406, nr. 199

meegewogen worden in de midterm review van de prestatieafspraken, zo vragen zij.

In het kader van dreigende verschraling horen de leden van deze fractie ook graag van de minister hoe het advies van de KNAW, om via landelijke afstemming tegenwicht te bieden aan de verschalende effecten die een (te sterke) focus op profilering in zich draagt, wordt omgezet in concreet beleid. Welke stappen neemt de minister om tegenwicht aan de dreiging van verschraling van ons onderwijs en onderzoek te bieden? Daarnaast horen deze leden graag of er inmiddels voor de geesteswetenschappen al sectorplannen zijn opgesteld. Ook op het gebied van onderzoek signaleert de reviewcommissie in het recente verleden een afname van diversiteit en zij durft niet te voorspellen of de verdere zwaartepuntvorming een kentering weet te bewerkstelligen. De genoemde leden vragen of de regering wel signalen ziet die duiden op een toename van de diversiteit van onderzoek op stelselniveau.

De leden van de SP-fractie vragen op welke wijze de beoogde samenwerking tussen instellingen wordt vormgegeven. Kan hier uitgebreider op in worden gegaan, zo vragen zij.

Worden de ambities met betrekking tot profilering meegenomen in de plannen rondom de OV-kaart? De genoemde leden wijzen erop dat om profilering daadwerkelijk praktijk te maken, studenten vrij moeten kunnen reizen naar iedere opleiding van hun keuze. Dat keuzes steeds meer financieel ingegeven worden, blijkt ook uit het recente onderzoek «De vraag naar studentenhuisvesting».¹⁰ Graag ontvangen deze leden een reactie.

De genoemde leden merken op dat uit de rapportage van de VSNU blijkt dat er plannen zijn om bepaalde opleidingen te sluiten. Waaruit bestaan deze plannen? Wat is het risico dat er «witte vlekken» in het onderwijsaanbod en/of onderzoeksterreinen ontstaan? Hoe gaat de minister dat voorkomen, zo informeren deze leden.

De leden van deze fractie wijzen erop dat de VSNU aangeeft dat onderzoeksprofilering sterk wordt bepaald door financiële middelen die via competitie worden verdeeld en contracten met het bedrijfsleven. Deze leden vrezen een smalle en eenzijdige benadering van onderzoek. Graag ontvangen deze leden hierop een reactie.

De genoemde leden vragen op welke wijze wordt gekeken naar de te verwachten ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Wordt erkend dat deze ontwikkelingen zeer moeilijk zijn in te schatten, en het onderwijsaanbod altijd een aantal jaar op de actuele vraag achter zal blijven lopen? Hoe wordt voorkomen dat er in tijden van krapte te weinig mensen voor een vak worden opgeleid waar over een aantal jaar wel weer vraag naar kan zijn, en vice versa, zo vragen zij.

Deze leden wijzen hierbij ook op de berichten dat mbo-opleidingen minder studenten toe willen laten omdat er te weinig stageplekken zijn. Zij erkennen dat zonder stageplekken een opleiding niet volwaardig afgerond kan worden, maar wijzen op het belang van voldoende goed opgeleide mensen in de zorg en bouw. Hoe gaat de minister dit probleem aanpakken, zo willen zij weten.

De leden van deze fractie zijn van mening dat de aandacht en middelen die universiteiten in excellentietrajecten (willen) steken beter gebruikt kunnen worden om het hele onderwijs dat zij verzorgen te verbeteren, zodat iedere student verzekerd is van excellent en meer uitdagend onderwijs. Zij vragen de minister hierop te reageren. Daarnaast vragen zij of kan worden toegelicht op welke wijze aandacht voor excellentie de kwaliteit van het hele onderwijs zou verbeteren.

Door de VSNU wordt het mogelijk maken van «promotiestudenten» genoemd. De genoemde leden maken zich zorgen om deze ontwikkeling.

¹⁰ Kamerstuk 33 104, nr. 7

Promovendi zijn volwaardige werknemers in dienst van de universiteit en moeten dat ook blijven. Goed onderzoek staat en valt met goede arbeidsvoorwaarden, studenten die onder dreiging van een steeds groter wordende schuld aan onderzoek werken kan dan niet de bedoeling zijn. Zij vragen de minister hierop te reageren.

Deze leden vragen welke conclusie de minister trekt uit de vaststelling dat ook de werkgevers de wo-bachelor niet als arbeidsmarktkwalificatie zien. Welke gevolgen heeft dit voor de «harde knip» en het daaruit volgend beleid? Waarom blijft zij van mening dat de wo-bachelor wel waarde heeft op de arbeidsmarkt, zo willen deze leden weten.

De leden van de D66-fractie vragen aan de minister of zij kan reflecteren in hoeverre de prestatieafspraken invloed hebben gehad op de autonomie van hogescholen en universiteiten. Kan zij aangeven hoe de verhouding tussen ministerie en instellingen is gewijzigd? In hoeverre is de sturing en zeggenschap over fusies en profilering bij de minister enerzijds en de instellingen anderzijds gewijzigd en welke resultaten heeft dit in de praktijk opgeleverd? Zij wijzen ter illustratie op de beoogde fusie tussen Codarts Rotterdam en de Hogeschool voor de Kunsten Den Haag, die nu van de baan is, maar waarover afspraken zijn gemaakt in het kader van de herstructurering van het kunstvakonderwijs.

2.4 Centres of Expertise

De leden van de SP-fractie vragen of kan worden toegelicht op welke wijze de CoE¹¹ bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs. Welke voordelen zijn er inmiddels te signaleren? Hoe kunnen CoE voor maatschappelijke sectoren worden vormgegeven, zo willen zij weten.

Hoe is de verdeling tussen de CoE die zich richten op de topsectoren, diegene die zich richten op de Europese prioriteiten, en die CoE die zich richten op regionale sterktes? Hoe wordt voorkomen dat de aandacht voor de CoE, gezien de doelstelling dat deze CoE zich richten op de al aanwezige sterktes en topsectoren, zal leiden tot een versmalling van het onderzoeksveld, zo informeren de genoemde leden.

3 Nieuwe uitdagingen

De leden van de SP-fractie merken op dat de problemen die mbo-studenten ondervinden met de doorstroom deels het gevolg lijken van de prestatieafspraken en het criteria uitval. Het lijkt instellingen meer te lonen om deze groep als geheel te weigeren dan ze de kans te geven zich in het eerste jaar te bewijzen. Hoe gaat de minister goede doorstroom garanderen? Deelt zij de mening dat doorstroom en stapeling mogelijk moet blijven en dat belemmeringen hiertoe opgeheven moeten worden, zo informeren deze leden.

De genoemde leden willen weten, wanneer zoals verwacht de uitval in het eerste jaar gelijk zal blijven, op welke wijze dan de verwachte rendementsstijging behaald zal worden. Betekent dit meer uitval in de latere jaren? Hoe vertaalt dat zich tot een kwaliteitsverbetering. Op welke wijze kan de aandacht worden vergroot voor mbo-hbo-doorstroom en de uitval onderhavigen, zo vragen zij.

II Reactie van de minister

¹¹ CoE: Centres of Expertise